

Even uw aandacht...

*Deze 'smaakmaker' laat u toe kennis te maken met dit werk.
Dit tekstfragment mag niet gebruikt worden voor opvoering. Het
mag niet worden gedownload, afgedrukt of verder verspreid.
Indien deze smaakmaker u bevalt, raden we u aan het volledige
toneelstuk te ontlenen en te lezen voor u tot de aankoop van
boekjes voor opvoering beslist.*

Veel leesplezier!

VREK !

Comédie en cinq actes,

vrij naar “L’avare” van Molière

door

Joost Vercaems

Toneelfonds J. Janssens – Antwerpen

1997

Nr. 2367

OPVOERINGSRECHT

Het opvoeringsrecht wordt verkregen na aankoop van tenminste VIJFTIEN tekstboekjes bij de uitgever en na betaling van de verschuldigde opvoeringsrechten aan:

Toneelfonds J. Janssens B.V.B.A.
Te Boelaerlei 107
2140 Borgerhout Antwerpen
rechten@toneelfonds.be

Bij aankoop van het verplicht aantal boekjes krijgt men van de uitgever een formulier 'Aanvraag tot opvoering'. Op dit formulier moet men plaats en datum(s) van opvoering invullen. Het moet minstens vier weken voor de opvoering(en) aan Toneelfonds J. Janssens worden bezorgd of digitaal worden ingediend via www.toneelfonds.be → opvoering.

Enige tijd voor de opvoeringen ontvangt men dan van Toneelfonds J. Janssens de factuur voor te betalen auteurs- en/of vertaalrechten.

Iedereen die een 'Aanvraag tot opvoering' indient wordt verondersteld de 'algemene voorwaarden aanvraag opvoering' (zoals ze vermeld staan op onze website) te kennen en te aanvaarden.

(Indien u geen toegang tot internet hebt, gelieve ons dit te melden. Dan sturen wij u graag per post een exemplaar van deze algemene voorwaarden.)

Men is volgens de Auteurswet strafbaar als men gebruik maakt van gekregen, gehuurde, geleende of gekopieerde boekjes.

Wanneer men niet voldoet aan de hier opgesomde voorwaarden, worden de geldende opvoeringsrechten met 100% verhoogd.

Voor Nederland wende men zich tot:

I.B.V.A "Holland"
Postbus 363
1800 AJ Alkmaar.
info@ibva.nl

TARIEFCODE A1

BELANGRIJKE OPMERKING!

Alle rechten voorbehouden. Iedereen die toestemming verkreeg het stuk *VREK!* op te voeren moet de naam van auteur *JOOST VERCAEMST* vermelden in alle publicaties die n.a.v. de voorstellingen verschijnen. De auteursnaam moet onmiddellijk onder de titel vermeld worden, in een lettertype minstens half zo groot als dat van de titel, maar minstens twee keer zo groot als dat waarin de naam van de vertaler, regisseur en spelers wordt vermeld.

Wettelijk depot D/1997/0220/002
ISBN 978-90-385-04766

© 1997 Toneelfonds J. Janssens/Joost Vercaemst
www.toneelfonds.be

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, internet of op welke wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Toneelfonds J. Janssens – Te Boelaerlei 107 – 2140 Bght Antwerpen
Tel 03 366 44 00 . Fax 03 366 45 01 . info@toneelfonds.be

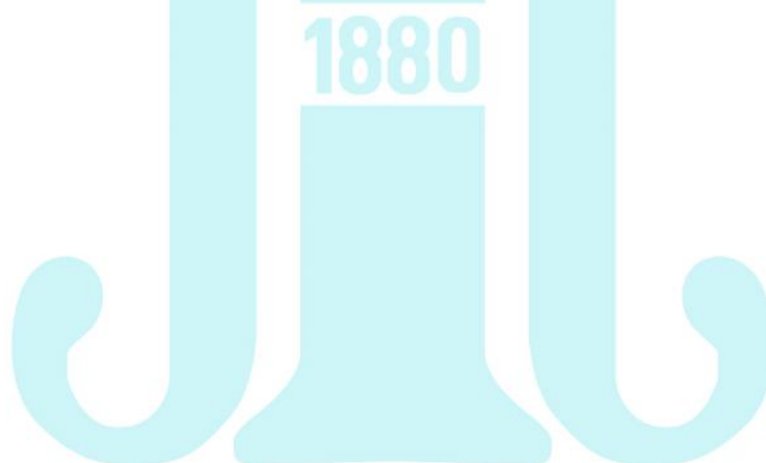
VOORAF

Wij speelden 'VREK!' met 42 kinderen tussen 10 en 12. Uiteraard kan het ook met heel wat minder. Er zijn een aantal facultatieve rollen: het aantal agenten kan verminderd worden, de fotoscène kan zelfs geschrapt worden, enz...

De kinderen spelen geen volwassen rollen. Ze spelen hoe zij omgaan met de gevoelens en situaties uit Molières 'L'avare'. De enige verwijzing naar de volwassenwereld is een groot cijfer op hun T-shirt dat aanduidt hoe oud ze in het oorspronkelijk stuk eigenlijk zijn.

Wij kozen als muzikale ondersteuning Franse chansons die tekstueel pasten. Uiteraard is onze keuze niet bindend.

De tekst van de tweede en derde scène van de tweede acte werd vanuit een spelsessie opgebouwd. Een neerslag van dit werkmoment is hier bijgevoegd.

T.S. Eliot-improvisatie

1. T.S. Eliot

- Thomas Stearns Eliot (1888-1965) was een Amerikaans-Brits dichter en toneelschrijver. Hij was één van de invloedrijkste Engelstalige auteurs van de twintigste eeuw. Hij studeerde letteren en filosofie en week in 1914 uit naar Engeland waar hij de Engelse nationaliteit aannam. Hij werkte vaak symbolisch en poogde het chaotische van de cultuur weer te geven. Hij werkte vaak met tekstflarden en woorden die hij liet versmelten tot een poëtisch geheel.

2. Bedoeling

Een scène schrijven zoals T.S. Eliot die zou kunnen geschreven hebben. Of hoe David Bowie een song concipieerde op zijn laatste C.D. of hoe Djuna Barnes 'The Antiphon' schreef. (cfr bijgevoegde artikels)

3. Werkwijze

- De kinderen hebben allen een woordenboek, een woordenlijst der Nederlandse taal of een encyclopedie(deel) bij.
- 'Zoek elk eens tien woorden waar je nog nooit van gehoord hebt maar die je om één of andere reden aanspreken hetzij door hun vorm, hetzij door hun klank, hetzij om gelijk welke reden. De betekenis van de woorden speelt geen enkel belang.'
- De woorden worden op afzonderlijke stroken geschreven.
- De stroken worden kriskras in de ruimte verspreid.
- Vertel improvisatie: rondwandelen in de ruimte en een gebeurtenis (opstaan, beschrijving museumbezoek, ...) vertellen waarbij uitbundig gebruik gemaakt wordt van de vreemde woordstroken.
- Schrijfopdracht. (deuxième acte, scènes 2 en 3, per groepje van 5 of 6)
- 'De vrek is naar twee geniepige, valse afpersers geweest die hem vertellen dat ze iemand gevonden hebben die geld wil lenen van de vrek en wil terugbetalen met woekerwinst. Terwijl ze aan het onderhandelen zijn komen Cléante en La Flèche er bij. Gauw wordt duidelijk dat vader-vrek de persoon is die hen

afpersen wil en dat zoon-Cléante diegene is die zich in de schulden wil steken. Er volgt een scheldtirade.' Schrijf hier een scène rond en je maakt zoveel mogelijk gebruik van de woordstroken op de grond.

Personages : Harpagon, La Flèche, Cléante, Maître Agusta, Maître Dassault, bediende

- Spelen van het stukje met de woordstroken in de hand.

- voorbeeld : Het lantaan bombeert het malussysteem in de bilocatie van het paroxisme.

KORTE INHOUD

'VREK!' is "une adaptation contemporaine" van Molières schitterende klucht: 'L'Avare'. Een spektakel overgoten met un petit peu de la vie Parisienne, kolderieke situaties, een vleugje of twee amour, een zweempje soap en een heleboel geld in een ongewone setting waar zelfs François Truffaut verzot op was en waar het geurt naar Commedia dell' Arte.

'VREK!' vertelt ons het verhaal van de gierige Harpagon en zijn twee kinderen Elise en Cléante die allebei 'amoureux' zijn. Jammer genoeg voor Cléante is zijn vader op hetzelfde meisje 'amoureux' als zijn zoon. Dat zorgt uiteraard voor de nodige spanningen en hebbertig als hij is laat Harpagon niet graag iets schieten.

LES PERSONNAGES

(8 dames - 10 heren - figuratie)

Harpagon : vader van Cléante en Elise, verliefd op Marianne

Cléante : zoon van Harpagon, amant van Marianne

Elise : dochter van Harpagon, amante van Valère

Valère : zoon van Anselme, amant van Elise

Marianne : amante van Cléante

Anselme : vader van Valère

Frosine et les Frosinettes: koppelaarsters (5 pers.)

Maître Dassault en maître Augusta: makelaars

Maître Jacques : koetsier en kok van Harpagon

La Flèche : knecht van Cléante

Claudine : huishoudster van Harpagon

Brindavoine : knecht van Harpagon

La Merluche : knecht van Harpagon

De commissaris

vijf agenten

zes figuranten voor de catchwedstrijd

een omroeper

Robert Doisnaux

Henri Cartier-Bresson

vier fotofiguranten

drie loopmeisjes

DECOR

Het stuk speelt zich af op de daken van Parijs. Eat your heart out, decorbouwers.

OUVERTURE

'A quoi tu sers?' van J.J. Goldman

PREMIERE ACTE**Scène 1**

(Valère en Elise hangen over de reling van het dak en kijken naar beneden. Valère spuugt naar beneden en geniet van zijn welgemikte schoten)

VALERE : Elise, je kijkt als een bord bouillabaisse van zes dagen oud. Heb je spijt van hetgene je zei tegen mij, misschien?

ELISE : Maar neen, Valère, ik heb geen spijt. Ik pieker. Ik ben een beetje bang.

VALERE : Bang? Waarvoor?

ELISE : Bang voor alles. Bang voor mijn vader die razend zal zijn als hij het zal horen, bang voor wat de mensen zullen zeggen en weet je wie mij nog het meest benauwt?

VALERE : Nee.

ELISE : Jij, Valère.

VALERE : Moi?

ELISE : Toi!

VALERE : Pourquoi?

ELISE : Tu ne sais pas?

VALERE : Na alles wat ik tegen jou zei?

ELISE : Alle jongens lijken op elkaar door de dingen die ze zeggen.

VALERE : Oh, ja? Wie brengt je 's morgens je jus d'orange?

ELISE : Jij.

VALERE : Wie haalt voor jou verse croissantjes?

ELISE : Jij.

VALERE : Wie leest jou de strips voor uit de krant?

ELISE : Jij.

VALERE : Wie springt voor jou in de fonteinen van Beaubourg?

ELISE : (*lacht*) Jij.

VALERE : Wie liet zijn familie en vaderland Italië in de steek om bij jou te kunnen zijn?

ELISE : Ik weet wel, Valère, dat je...

VALERE : Wie doet dat nog voor jou?

ELISE : Dwaas ventje. Jij verschilt van anderen door de dingen die je doet.

VALERE : Elise, als ik er in slaag om mijn familie terug te vinden en, geloof me, ik zit op een goed spoor, dan zal het niet moeilijk zijn om hen voor jou te winnen.

ELISE : (*doelt op een voorbijganger wiens haar een beurt krijgt*) Ja, goed! (*tegen Valère*) Wat bedoel je met een goed spoor?

VALERE : Ik wacht nog op een brief over mijn vader die mijn vermoedens moet bevestigen.

ELISE : En mijn vader dan?

VALERE : Die ouwe vrek, excuse-moi le mot, gaat ook nog wel door de knieën.

ELISE : Hoe dan?

VALERE : Tact, doorzicht, verstand en karakter.

ELISE : (*verwonderd lachend*) Da's al?

VALERE : Neen. En nog een goeie dosis valse onderdanigheid, schijnheiligheid, oneerlijkheid en vleierij.

ELISE : Dat klinkt al beter. Waarom vraag je Cléante, mijn broer, niet om het samen tegen mijn vader op te nemen?

VALERE : Dat is misschien geen slecht idee. Met z'n tweeën staan we inderdaad sterker. Ik zal jouw vader in elk geval vleien dat het geen zicht meer is en hem in alles gelijk geven zodat hij mij als ideale amant van zijn dochter ziet. Daar komt je broer, Cléante. Praat met hem. Maar zeg niet meer dan nodig. Ik maak me uit de voeten. Ciao! (*Valère af*)

ELISE : Ik durf niet zo goed.

Scène 2

(CLEANTE en ELISE)

CLEANTE : Ah, Elise, ben je alleen?

ELISE : Nu niet meer.

CLEANTE : Ik moet je spreken. Ik moet je een heel groot geheim verklappen. Kan je zwijgen?

ELISE : ...

CLEANTE : Kan je zwijgen?

ELISE : ...

CLEANTE : Ja, dus.

ELISE : Wat ligt er op je hart, broertjelief.

CLEANTE : Ach, zoveel, zusje, maar om het in één woord te zeggen (*schreeuwt het uit*): Je suis amoureux... tot over mijn oren.

ELISE : Verliefd?

CLEANTE : Oui!

ELISE : En is zij amoureux op jou?

CLEANTE : Dat moet ik nog vragen en jij zal niet proberen het uit mijn hoofd te praten.

ELISE : Zie je me daarvoor aan?

CLEANTE : Neen, maar jij bent niet amoureux. Jij weet niet hoe het is als de amour in je buik bonkt.

ELISE : Ach, Cléante, zwijg dààr maar over. Je denkt toch niet dat het alleen maar jouw buik is die kan bonzen? Als je moest weten wat mijn buik doet...

CLEANTE : O, Elise. Als dat waar is. Als jouw buik net als mijn buik ...

ELISE : Laten we voorlopig maar bij de jouwe blijven en vertel me eens wie die beukende buikenbonzer is.

CLEANTE : (*schrijft met een krijtje de letters op de schoorsteen*) De M van magisch, machtig, meesterlijk, mooi en meedogenloos, de A van aardig, aantrekkelijk, adembenemend, de R van reuzelief, romantisch, radiatorwarm, de I van ideaal, indrukwekkend, intelligent,

de A van allervriendelijkst, als de beste, de N van neusje van de zalm, nylonzacht, de N van nee, niemand anders en de E van...

ELISE : Echt, je hebt het zwaar zitten. Ik zie ze zo voor me.

CLEANTE : Ik heb ondertussen ook gemerkt dat ze het niet breed hebben bij haar thuis. Ze leeft samen met haar moeder. Zou het niet heerlijk zijn om zo nu en dan, zonder dat iemand het merkt, haar en haar moeder een kleinigheidje toe te stoppen?

ELISE : Ja.

CLEANTE : (*ietwat radeloos*) Dan begrijp je ook wel hoe vervelend het voor mij is dat ik dat niet kan doen door de gierigheid van mijn vader.

ELISE : Gelijk heb je.

CLEANTE : Het is onvoorstelbaar. We worden in alles gekortwiekt. Vader is bijna zo rijk als de zee diep en ik moet me in schulden steken om er treffelijk gekleed bij te lopen.

ELISE : Ja, maar wat wil je er aan doen. Je kan hem toch niet veranderen!

CLEANTE : Kan je niet eens onderzoeken wat vader vindt van Marianne en ik. Is hij er tegen, pak ik mijn biezen en verdwijn voor altijd uit Parijs. Daar komt hij. Laten we ergens anders verder praten.

Scène 3

(HARPAGON en LA FLECHE)

HARPAGON : Er uit! Onmiddellijk, direct en volledig! Onmiddellijk met twee d's en twee l-len. Vooruit, donder op, dief, clochard, salaud.

LA FLECHE : (*terzijde*) Nog nooit zo'n stuk venijn gezien als die ouwe ellendeling daar. Die is van de duivel

bezeten, ik zweer het, zeg dat La Flèche het gezegd heeft.

HARPAGON : Wat mompel je daar?

LA FLECHE : Waarom jaagt u me weg?

HARPAGON : Waarom? Jij vraagt me waarom? Vlug er uit of ik trap je er uit!

LA FLECHE : Maar wat heb ik u gedaan?

HARPAGON : Genoeg om je er uit te trappen.

LA FLECHE : Ik heb niets gedaan. Ik moest hier wachten van uw zoon Cléante, mijn meester.

HARPAGON : Wacht maar beneden op straat. En sta daar niet als een paal om hier alles af te schieten om hier je slag te slaan. Ik heb geen pottenkijkers nodig die als een hongerige straathond rondsnuffelen om te kijken of er niets te stelen valt.

LA FLECHE : Ha! Ik zou wel eens willen weten hoe je dat moet doen: u bestelen! U valt nogal te bestelen alles zit hier achter slot en grendel. Dag en nacht sluipt u hier als een waakhond rond. Mannen als u hebben ze bij Securitas van doen.

HARPAGON : Ik zet achter slot en grendel wat ik wil en ik sluip rond als ik daar zin in heb. *(terzijde)* Ik besterf het als hij iets door heeft van mijn geld. Hij lijkt me zo het mannetje dat overal rondstrooit dat ik hier ergens geld heb weggestopt.

LA FLECHE : Heeft u geld weggestopt?

HARPAGON : Nee, schurk, dat zeg ik niet. *(terzijde)* Gek maakt ie me! Ik zeg gewoon dat jij zulke praatjes nog zou durven rondstrooien. Er uit nu of ik toon je de kortste weg. *(wijst naar beneden)*

LA FLECHE : Goed, ik ga al.

HARPAGON : Wacht! *(roept hem terug met de vinger)* Neem je niets mee?

LA FLECHE : Wat zou ik meenemen?

HARPAGON : Toon je handen.

LA FLECHE : Daar.

HARPAGON : De andere.

LA FLECHE : De andere?

HARPAGON : Ja.

LA FLECHE : Voilà.

HARPAGON : (*betast zijn broekzakken*) Heb je daar niets in?

LA FLECHE : Kijk zelf maar. (*terzijde*) Zo'n vent verdient het toch om eens goed bestolen te worden, niet?

HARPAGON : Hé?

LA FLECHE : Wat?

HARPAGON : Wat zeg je daar van bestellen?

LA FLECHE : Ik zeg dat je me goed fouilleert omdat je bang bent dat ik je zou kunnen bestellen.

HARPAGON : Natuurlijk.

LA FLECHE : Alle duitbijters kunnen de boom in.

HARPAGON : Wat zei je daar?

LA FLECHE : Wat ik zei?

HARPAGON : Wat zei je daar over duitbijters?

LA FLECHE : Ik zei: "Alle duitbijters kunnen de boom in".

HARPAGON : Over wie heb je het?

LA FLECHE : Over de duitbijters.

HARPAGON : En wie zijn dat de duitbijters?

LA FLECHE : Krenterige vrekken.

HARPAGON : En wie bedoel je daarmee?

LA FLECHE : Denkt u soms dat ik het over u had?

HARPAGON : Tegen wie had je het dan?

LA FLECHE : Tegen mijn eigen oren.

HARPAGON : Jij bent ook niet op je mond gevallen.

LA FLECHE : Best. Anders zag ik er misschien uit net als u.

HARPAGON : Lazer op!

LA FLECHE : Had dat dan eerder gezegd.

Scène 4

(HARPAGON, ELISE, CLEANTE)

HARPAGON : (*terzijde*) Ik kan je verzekeren dat het niet gemakkelijk is om geld in huis te hebben. Zoek maar eens in een huis een veilige plaats. Een brandkast?? Laat me niet lachen. Je kan even goed in je huis wegwijzers zetten waar de duiten liggen. Brandkasten zijn lokaas voor dieven. Neen, die veertigduizend francs die ze me gisteren brachten heb ik veilig verstopt. Veertigduizend francs die ik (*merkt CLEANTE en ELISE op*)... Hemel! zou ik me verraden hebben? Heb ik niet hardop in mezelf lopen praten? Wat doen jullie daar? Wat is er?

CLEANTE : Niets, vader.

HARPAGON : Staan jullie daar al lang?

ELISE : Nee, net.

HARPAGON : Heb je toevallig soms eventueel misschien probab-
lement peut-être iets gehoord?

CLEANTE : Wat, vader?

HARPAGON : Dat.

ELISE : Wat?

HARPAGON : Hewel, hetgene ik daarnet zei, zo een beetje tegen mezelf.

CLEANTE : Nee.

HARPAGON : Jawel, jawel.

ELISE : Nee, heus niet.

HARPAGON : Toch, toch. Ik zie aan jullie dat jullie een paar woorden hebben opgevangen. Ik zei tegen mezelf dat het tegenwoordig moeilijk is om aan wat centen te komen en dat je een geluksvogel moet zijn om veertigduizend francs in huis te hebben.

CLEANTE : Neen, echt niet. We aarzelden even om u aan te spreken omdat we bang waren om u te storen.

HARPAGON : Ah bon. Ik zou niet willen hebben dat jullie denken dat ik veertigduizend francs in huis heb... Maar laten we het daar niet over hebben. Ik moet

jullie iets vertellen. (*merkt het gekonkelfoes op, terzijde*) Ik geloof dat ze aan het afspreken zijn hoe ze mijn beurs kunnen snijden. (*luid*) Wat staan jullie daar te konkelfoezen?

ELISE : We overleggen samen, Cléante en ik, wie van ons het eerst zal spreken. We moeten u allebei iets kwijt.

HARPAGON : En ik heb jullie ook iets te vertellen.

CLEANTE : Wij zouden graag eens met u willen spreken, vader, over l'amour.

HARPAGON : Ha, l'amour, dat komt goed uit. Daar wou ik het nu net ook over hebben. Waarom schrik je daarvan? Dat is toch geen vies woord. (*maakt een vrolijk rondedansje*) Je veux l'amour! Wie is nu bang van l'amour.

CLEANTE : Van l'amour zijn wij niet bang. Maar wel van de familietraditie.

HARPAGON : Welke traditie?

ELISE : De gewoonte dat de vader iemand voor ons uitkiest: een amant. (*kijkt naar Cléante*) Misschien voelen we voor die persoon geen gebons in onze buik. Eigenlijk zouden we liever zelf een amant kiezen.

HARPAGON : Kom, kom, kom, geen paniek. Ik weet wel wat jullie nodig hebben. Om te beginnen, hebben jullie al eens kennis gemaakt met een zekere Marianne, een jongedame hier vlak in de buurt?

CLEANTE : (*kan zich nauwelijks bedwingen*) Ja, vader. (*overdreven rustig*) Ja, vader.

HARPAGON : (*tegen Elise*) En jij?

ELISE : (*gerustellend knipogend naar Cleante*) Ik heb al iets over haar gehoord.

HARPAGON : (*tot Cléante, terwijl Harpagon de letters van het woord Marianne op een andere muur schrijft*) Wat vind jij van dat meisje?

CLEANTE : Mooi, magisch, machtig, meesterlijk, mooi en meedogenloos.

HARPAGON : Haar gezicht?